

Dato: 15. februar 2022 Fra/til: 13.00-14.45

Referent: Bente Hagerupsen Møteleder: Hadia Tajik

Saksnr.:

Til stede: Statsråd Hadia Tajik, AID
Statssekretær Nancy Herz, AID
Statssekretær John-Erik Vika, JD
Statssekretær Ole Henrik Krat Bjørkholt, HOD
Statssekretær Trine Fagervik, BFD
Johan Lothe, Wayback / Samarbeidsforum mot fattigdom (SF)
Cathrine Austrheim, Aleneforeldreforeningen / SF
Åste Solheim Hagerup, Velferdsalliansen / SF
Honoratte BBN Muhanz, Bibi Amka / SF
Alexandra Linnerud, Likestilling, Inkludering og Nettverk (LIN) / SF
Magnus Pedersen, Spillavhengighet Norge / SF
Ellen Bachmann, Batteriet Oslo (sekretariat for SF)
Caroline Bækkelund Ellingsen, Batteriet Oslo
Seniorrådgiver Siri Grimsrud, JD / Avdeling for kriminalitetsforebygging
Rådgiver Elise Ulvang, BFD / Familie- og oppvekstavdelingen
Avdelingsdirektør Vibeke Trålim, AID / Velferdspolitisk avdeling (VPA)
Seniorrådgiver Nicolai Beck, AID / VPA
Seniorrådgiver Bente Hagerupsen, AID / VPA
Rådgiver Jonas Unstad, AID / Presse- og kommunikasjonsseksjonen
Førstekonsulent Henrik Solvoll Navarsete, AID / Integreringsavdelingen

Fraværende:

Kopi:

Referat fra møte 15. februar 2022 i Kontaktutvalget mellom regjeringen og representanter for sosialt og økonomisk vanskeligstilte

1. Velkommen

Statsråden ønsket velkommen til møtet. Temaer og dagsorden er omforent med Samarbeidsforum mot fattigdom. Temaer for møtet er Kriminalomsorgen, psykisk helse, og barn og unge i lavinntektsfamilier.

Referat fra møte 16. november 2021 er godkjent og sendt ut.

2. Presentasjonsrunde rundt bordet

Det ble tatt en kort presentasjonsrunde av møtedeltakerne. Johan Lothe orienterte også kort om Samarbeidsforum mot fattigdom (SF). SF består av 10 bruker- og pårørendeorganisasjoner. SF har bolig som hovedtema for sitt arbeid i 2022.

3. Forslag til en NOU for Kriminalomsorgen

Johan Lothe (Wayback) fremmet på vegne av SF ønske om en NOU for kriminalomsorgen.

Lothe tok opp utfordringer med dagens kriminalomsorg. Denne er basert på isolasjon, ulike sikkerhetsnivåer, prøveløslatelse som har blitt strengere mv. Lothe viste til at Sivilombudet har levert en særskilt rapport til Stortinget, og det har vært høring i Kontroll- og konstitusjonskomiteen. Meld. St. 39 (2020–2021) om kriminalomsorgen ivaretar i liten grad en forsvarlig kriminalomsorg, bl.a. er pårørende- og brukerperspektivet fraværende. SF ønsker en NOU hvor man utreder manglene i norsk kriminalomsorg, alternativt en ny stortingsmelding. Generelt er det manglende bemanning i kriminalomsorgen, utilgjengelige helsetilbud og mangel på behandlingsplasser, bl.a. rusmestringsenheter. Manglende samarbeid og silotenkning er også en utfordring. Det er behov for overordnet koordinering for å få til god samhandling mellom alle som er involvert i straffegjennomføringen.

Kriminalomsorgen har tjenester som er importert fra helse, NAV og skole. Tjenestetilbudene er i varierende grad akseptable. Mange innsatte har behov for sammensatte tjenester. Samarbeidet mellom tjenestene fungerer dårlig, både i og utenfor fengsel. Dette skaper utfordringer når domfelte løslates. Lang avstand mellom soningssted og der den domfelte bor er også et hinder.

Kommunene har ansvaret for helse- og omsorgstjenester i fengslene. Innsatte har større helseutfordringer enn tidligere. Innsatte har dårligere psykisk helse enn befolkningen ellers. Den domfeltes behov for helsetjenester må avklares. Spesialisthelsetjenesten må være tilgjengelig i alle fengsler. Nye lovbrudd og tilbakefall kan forhindres med en god og tilstedeværende spesialisthelsetjeneste. En må sikre at helsetjenester til den domfelte ikke må etableres på nytt ved løslatelse. Samarbeidet mellom primær- og spesialisthelsetjenesten må bedres. Manglende koordinering av helsetilbud medfører at mange ikke får mulighet til § 12 soning (gjennomføring av straff i institusjon). Det er igangsatt arbeid med en ny veileder for helse- og omsorgstjenester i fengsel, men arbeidet ser ut til å ha lav prioritet.

NAV i fengsel har ikke tilstrekkelige ressurser til å forberede domfelte for arbeidslivet. De fleste innsatte mangler tilknytning til arbeidslivet fra før. Det kan være hensiktsmessig at det foretas arbeidsevnevurderinger under soning, som en del av arbeidsdriften i fengslene. Hvorfor gjøres ikke dette? NAV i fengsel mangler vedtaksmyndighet (hadde dette tidligere), noe som er et hinder for tilbakeføring og overgang til samfunnet. NAV i fengsel mangler en sosialfaglig tilnærming.

Kun 1/3 av de som løslates har tilgang på egnet bolig. Samarbeidet med kommunene er mangelfullt. Kommunale fengselsteam bør opprettes som et tilbud som står klart når domfelte løslates. Det mangler informasjon til innsatte om hvilke botilbud som finnes, og hvor de kan henvende seg for å få informasjon. Uforutsigbarhet i løslatelsesdato er et stort problem i overgangen fra fengsel til bolig. NAV krever informasjon om løslatelsesdato. Særlig ved forvaringsdommer er det uforutsigbarhet i løslatelsestidspunkt, og dette er et hinder for forvaringsdømte til å skaffe seg en bolig i det private leiemarkedet. De som soner under høy sikkerhet har ikke mulighet til å gå på visning. Personer med utenlandske navn kan ha ekstra utfordringer med å skaffe seg en bolig. Det er stor variasjon i kvaliteten på botilbudet som straffedømte mottar i kommunal boligsektor. Det trengs en tettere oppfølging av domfelte på veien fra fengsel og ut til en bolig. Denne gruppen har et særskilt behov for en trygg og stabil bosituasjon. Personer med rusutfordringer som blir rusfrie i fengsel, opplever å bli løslatt til hospits. Dette er en uholdbar bosituasjon, også som et midlertidig tilbud.

Det er økt risiko for overdoser etter løslatelse. Det samme gjelder selvmord. De to første døgnene etter løslatelse utgjør den største risikoen, dvs. at oppfølging «i neste uke» ikke er godt nok. Mange soner lange dommer, noe som innebærer at tjenesteapparatet har god tid til å forberede løslatelsen. Bolig er sentralt.

Mange innsatte har store gjeldsproblemer. Gjeldsproblemer og usikkerhet knyttet til økonomi ved løslatelse skaper nye utfordringer. Staten er ofte den største kreditoren. JD bør se på domfeltes mulighet for rehabilitering ved å redusere straffegjeld, og betaling av erstatningskrav (f.eks. en viss prosent av disponibel inntekt). Mange dømmes til å betale erstatninger som de ikke har forutsetninger for å kunne betale. Forsinkelsesrenter skal være et middel som motiverer til betaling, men uten inntekt under soning har man ikke mulighet til å betale. Forsinkelsesrenter bør frafalles i sin helhet, subsidiært frafalles under soning. Økonomisk veiledning må inn i straffegjennomføringen.

Tilbud om skole og utdanning varierer mellom soningsstedene. Det bør være mulighet til å ta høyere utdanning. Det er ofte manglende koordinering ved overføring fra et soningssted til et annet. Tilgang på internett er viktig.

Frivillig sektor er en forlenget arm av det offentlige. Frivillige tilbud skal komme i tillegg til, ikke i stedet for, det offentlige tilbudet. I Wayback brukes de frivilliges egen erfaringskompetanse i veiledningen av andre.

Straffegjennomføringsloven er moden for gjennomgang. Vedtak er for dårlig begrunnet; ofte er avslag begrunnet med at det ikke er «sikkerhetsmessig forsvarlig». Vedtak bør begrunnes bedre, slik at den domfelte har et utgangspunkt for endring. Det må gis bedre veiledning om klageadgang.

Lothe viste til såkalte «nedskalerte soningsenheter» basert på: 1) Fengsler må bygges mindre. 2) Fengslene må være tilrettelagt for innsatte – disse har ulike behov. 3) Fengsel og lokalsamfunn må knyttes tettere sammen.

Lothe la fram forslag til en bedre kriminalomsorg:

- Heve kompetansen blant ansatte om ulike muligheter som ligger i et soningsforløp.
- Hver domfelt får en los gjennom straffegjennomføringen og ut i friomsorgen.
- Sømløs straffegjennomføring – i dag opplever den domfelte at man rykker tilbake til start ved overføring til nytt fengsel.
- Integre soningsenhetene i lokalsamfunnet.
- Etablering av tverrfaglige samarbeidsgrupper som har den domfelte i fokus.
- Bedre kartlegging av den domfelte slik at soning skreddersys den enkeltes behov.
- Samarbeid med lokalt næringsliv.
- Ansvarsgruppemøter før løslatelse som inkluderer friomsorg og frivillige organisasjoner, og et offentlig tjenestetilbud som venter på utsiden.

Lothe sa avslutningsvis at brukermedvirkning i kriminalomsorgen er viktig. Det bør tas i bruk erfaringskonsulenter, og etableres brukerråd.

Statssekretær John-Erik Vika takket for et interessant innlegg, og noterte seg ønsket om en NOU for kriminalomsorgen. Vika sa at han ikke kan svare på innspillet om en offentlig utredning nå. Straffegjennomføring i fengsel må legge til rette for at den straffedømte skal leve et liv i samfunnet etterpå, og må bygge på grunnleggende samfunnsverdier og verdighet. Den enkelte bør oppleve straffegjennomføringen som verdifull og noe som gir motivasjon til å gå videre i livet. Regjeringen prioriterer arbeidet med å styrke kriminalomsorgen. I 2022 er det bevilget 50 mill. kroner til økt bemanning og innhold i kriminalomsorgen. Psykisk helse er viktig. Mindre fengsler der folk er i fra og har nettverket sitt er bra.

Statssekretær Ole Henrik Krat Bjørkholt sa at psykisk helse er et satsingsområde for regjeringen. I Hurdalsplattformen har regjeringen varslet at den vil lage en ny opptrappingsplan for psykisk helse. Bjørkholt stilte spørsmål ved om behovet for spesialisthelsetjenester i fengsel primært gjelder psykiatri eller somatikk. Lothe sa at det særlig er behov for spesialisthelsetjenester knyttet til psykiatri, og at det bør være et tilbud og tilstedeværelse av disse tjenestene i alle fengslene. Han sa at mange avtaler som innsatte har med spesialisthelsetjenesten blir kansellert på grunn av transport.

Statsråden stilte spørsmål ved status for tilbakeføringsgarantien. Lothe viste til at Stortinget bevilget midler til 25 stillinger som tilbakeføringskoordinatorer. Mange av disse stillingene er senere omorganisert bort. Tilbakeføringskoordinatorene har et overordnet ansvar, og det er vanskelig for én koordinator alene å gjøre en god jobb med tilbakeføring. Det er også behov for bl.a. å øke antall sosialkonsulenter i fengsel. På spørsmål fra statsråden, sa Lothe at de sosialfaglige stillingene hovedsakelig er knyttet opp mot arbeid. Lothe gjentok at NAV i fengsel bør ha vedtaksmyndighet.

Lothe sa at den som løslates må møtes ved fengselsporten, hvis ikke kan det være for sent. Overgangen til samfunnet må gjøres kortere og mindre sårbar. Frivillige kan spille en viktig rolle når det gjelder nettverk mv. Lothe påpekte at mange innvandrere har traumer, og har behov for helsehjelp. Det må være ansatte i fengsel som har kunnskap om dette, og kulturelle forskjeller.

Statsråden, som har erfaring fra justiskomiteen i Stortinget, sa at det er behov for å bedre innholdet i straffegjennomføringen. Lothe sa at det handler om økonomi, men også om samarbeid, innhold og programvirksomhet. Det offentlige har ansvar for programvirksomheten, ikke frivillige. Magnus Pedersen understreket viktigheten av å bryte ned solo- og silotenkning, og at samarbeid med andre deler av systemet er nødvendig for å oppnå resultater.

Vika tok opp utfordringen med at sosialboliger ofte er plassert i områder som ikke er gunstige i overgangen fra kriminalomsorgen til samfunnet. Lothe viste til modellen med at kommunen får tilvisningsrett til en andel av boliger som bygges. Denne modellen kan bidra til at straffedømte får tilbud om et godt bomiljø.

Statsråden oppfordret avslutningsvis alle departementene til å se på hvordan en kan legge til rette for bedre koordinering mellom tjenester og sektorer som arbeider inn mot kriminalomsorgen.

4. Psykisk helse

Åste Solheim Hagerup i Velferdsalliansen holdt innlegg på vegne av SF.

Det å være fattig kan gå hardt ut over den psykiske helsen. Det er svært belastende å hele tiden bekymre seg for hvordan en skal få betalt neste regning og om en har penger til mat eller julegaver. Helsekøene vokser, og det psykiske tjenestetilbudet er preget av lang ventetid og for få lavterskeltilbud. Nærmere 23 pst. av henvisningene til psykisk helsevern ble avvist i 2020. Psykiske lidelser koster det norske samfunnet nærmere 70 mrd. kroner årlig. En stor del av dette er trygde- og sosialutgifter som følge av at personer med psykiske lidelser får en lavere tilknytning til arbeidsmarkedet. I en rapport fra 2021 retter Riksrevisjonen alvorlig kritikk mot behandlingstilbudet for psykiske lidelser. Tilbudet er bedre i noen kommuner, men mange mottar ikke den hjelpen de trenger i tide. Det er høyst problematisk at bosted avgjør kvaliteten på tilbudet.

Andelen med god helse øker i takt med utdannings- og inntektsnivå. I følge SSB benytter grupper med høy utdanning og inntekt seg i større grad av spesialisthelsetjenester som psykolog eller fysioterapeut, mens personer med lavere utdanning- og inntektsnivå i størst grad benytter seg av allmennlege. Medlemmer i Velferdsalliansens nettverk rapporterer at uføre har spesielle utfordringer når det kommer til psykologisk oppfølging. Mange sier at de ikke klarer å kommunisere hvor presserende behovet er i samtale med legen, og opplever å havne langt bak i køen. Dette fører til at flere utvikler et mer komplisert sykdomsbilde mens de venter på behandling. Ulikheten forverres når personer med høy inntekt har mulighet til å kjøpe seg ut av helsekø til fordel for et privat tilbud, mens personer med lav inntekt blir nødt til å vente. SF anerkjenner at private helsetjenester er et supplement til offentlige helsetilbud, men dette kan ikke fortsette å være en motor for økt ulikhet. Dette forplanter seg til andre steder, som for eksempel NAV, der en ser at avstanden mellom systemet og brukeren vokser.

Pandemien har hatt store konsekvenser for den psykiske helsen til mange. Mange har opplevd å få sine behov tilsidesatt, og økt grad av ensomhet og fortvilelse. Flere har utviklet psykiske plager. For de som hadde psykiske helseutfordringer fra før, er disse forverret. De som ikke er ressurssterke nok til å oppsøke hjelp har blitt hardest rammet. Røde Kors har lagt fram en rapport om ensomhet blant barn og unge. Tallene må tas på største alvor. Det er spesielt vanskelig for barn som vokser opp i lavinntektsfamilier. Fattigdom har konsekvenser for den kognitive utviklingen, forming av relasjoner, prestasjoner på skolen, og utdanning og karriereliv. At disse barna får god oppfølging er helt essensielt for å forebygge psykisk uhelse og at fattigdom går i arv.

Pårørende er en annen gruppe som må bære byrden når systemet svikter. På papiret blir pårørende i liten grad regnet med som en del av velferdstilbudet. I praksis spiller pårørende en stor rolle, spesielt innen psykisk helse, også fordi mange med psykiske helseplager ikke har et nettverk rundt seg.

Det er nødvendig å vurdere målretta tiltak for å sikre reell likeverdig tilgang på psykisk helsehjelp. For å kompensere for voksende helsekøer er det nødvendig med en opprustning og utvikling av lavterskeltilbud; enkle og tilgjengelige tilbud som er tett på folk og med personell med høy kompetanse. Lavterskeltilbud kan bidra til å forebygge, og stanse utvikling og forverring av psykisk sykdom. Det må øremerkes midler til kommunene, slik at de kan sikre et fullverdig tilbud til sine innbyggere, uavhengig av bosted. Samtidig må det iverksettes tiltak for å rekruttere personell til tjenestene. Dette handler ikke bare om å få flere personer til å søke og gjennomføre psykologiutdanning, men også om å sikre kompetent personell i førstelinjen og i lavterskeltilbudene. Det er viktig at mennesker som opplever vedvarende lavinntekt og psykiske utfordringer møtes med høy kompetanse, forståelse og velvilje. Det er alvorlig at ulik tilgang på og bruk av psykologisk helsehjelp fører til forskjeller i livskvalitet. Ingen skal måtte stå alene med problemene sine, enten de er av psykisk eller materiell art. Dette er en ulikhetsmotor, som ikke bare har negative konsekvenser for det enkelte individ men som går i arv og har store samfunnsmessige kostnader.

Statssekretær Bjørkholt takket for gode, tydelige og detaljerte innspill. Han sa at mange av innspillene gjelder områder som ligger inne i regjeringens politiske plattform. Det er for få lavterskeltilbud innen psykisk helsehjelp i kommunene, og dette må inn i opptrappingsplanen for psykisk helse. Det er behov for å styrke både kapasitet, kvalitet og kompetanse. Når det gjelder henvisning til spesialisthelsetjenesten, er det et mål å gi alle henviste en vurderingssamtale med en spesialist i psykisk helsevern. Regjeringen vil starte med barn og unge. Regjeringen vil ha en større andel grunnfinansiering i spesialisthelsetjenesten og mindre bruk av innsatsstyrt finansiering. Regjeringen vil styrke fastlegeordningen og arbeide for en mer stabil fastlegetjeneste. En god primærhelsetjeneste er et viktig grep også sosialpolitisk.

Statsråden sa at det er viktig å styrke arbeidet med helse, spesielt psykisk helse, også i NAV. Det er behov for et forsterket samarbeid mellom AID og HOD om dette.

Alexandra Linnerud sa at det også er viktig med lavterskeltilbud i regi av frivilligheten. Innvandrere er overrepresentert når det kommer til dårlig psykisk helse. Mange frivillige organisasjoner har flerkulturell kompetanse, og det bør være en kobling mellom kommunene og frivillige organisasjoner i dette arbeidet.

Cathrine Austrheim sa at det er viktig med lavterskeltilbud for unge. Mange steder har skolehelsetjenesten begrenset tilstedeværelse, kanskje bare noen få timer i uka. Hun pekte på at det er en utfordring at barn av skilte foreldre ikke får hjelp fra BUP i tilfeller der foreldrene er uenige. Honoratte Muhanz sa at barn og unge må ses som en del av familien, og at tjenestene må ha et familieperspektiv i møtet med barn og unge.

Magnus Pedersen viste til Helsedirektoratets brukerråd for brukervedvirkning. Spillavhengighet Norge får henvendelser der kommunen ikke strekker til. Det er viktig også å styrke pårørende. Johan Lothe sa at mange som opplever å ikke få bistand fra det offentlige tar kontakt med Wayback, også pårørende.

Solheim Hagerup påpekte igjen at bakgrunn har stor betydning for om en får helsehjelp. Mange har dårlige forutsetninger, og faller gjennom. Hjelpeapparatet må ha kompetanse om hvordan en kan møte disse, også personer med flerkulturell bakgrunn som ofte mangler norskkunnskaper.

Statsråden spurte om brukerorganisasjonenes erfaringer med å jobbe med personer med flerkulturell bakgrunn. Honoratte Muhanz sa at mange opplever fordommer i møte med tjenestene, og at de ansatte ikke lytter til deres reelle og konkrete problemer. Det er behov for å øke kompetansen. Alexandra Linnerud sa at mange brukere ikke klarer å orientere seg i hjelpeapparatet. Mange har behov for personlig veiledning og tilpasset oppfølging. Frivillige organisasjoner kan være et sted å starte, for å bygge tillit. Også hun understreket behovet for flerkulturell kompetanse. Johan Lothe sa at mange innvandrere føler skam rundt psykiske utfordringer. Mange har utfordringer med tillit til det offentlige og brutte relasjoner. Disse må motiveres til å søke hjelp, og hjelpeapparatet må være tilgjengelig når disse først ber om hjelp.

Statssekretær Nancy Herz stilte spørsmål ved hvordan man kan styrke pårønderollen. Lothe opplyste at pårørende har rettigheter både i spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten, og at man kan få vedtak som pårørende. Det er viktig å gi pårørende informasjon om rettigheter. Solheim Hagerup sa at pårørende må få verktøy til å mestre situasjonen, og avlastning.

5. Barn og unge i lavinntektsfamilier

Cathrine Austrheim i Aleneforeldreforeningen holdt innlegg på vegne av SF.

Det er systematiske forskjeller mellom barn som vokser opp i familier med lav inntekt og andre barn på viktige områder i barns liv. Konsekvensene av å vokse opp i en familie med lav inntekt for barn er store og kan vise seg både på kort og lang sikt; følelse av utenforskap, skam over egne boforhold, ikke kunne delta på aktiviteter på lik linje med andre barn, ikke ha mulighet til å reise på ferier, ikke delta eller selv holde bursdager,

mangle utstyr til skole/skoleturer etc. Disse barna står selv i fare for å videreføre familiens lave inntekt på grunn av mindre og dårligere skolegang, noe som reduserer mulighetene i arbeidslivet når de selv blir voksne. I tillegg går psykiske helseproblemer og tilknytnings- og relasjonsvansker ofte i arv. Tidlig innsats og helhetlig oppfølging av familiene er nødvendig for å motvirke at fattigdom og levekårsutfordringer videreføres.

Foreldre forsøker å skjerme barna sine for familiens dårlige økonomi. Mange foreldre jobber i yrker som har vært utsatt for permitteringer under pandemien. I familier med vedvarende lavinntekt ser en ofte at barna tar på seg foreldrenes bær ved å dekke over familiens økonomiske utfordringer for omverdenen. En uforutsett utgift, eller høye strømgjeldninger, er for mange umulig å betjene. Man må kanskje ta opp forbrukslån, som en ikke har evne til å betjene i etterkant. Gjelden øker for de som allerede har lite.

Fattigdom og sosialt utenforskap er et sammensatt og komplekst problem og er ofte et resultat av flere negative faktorer, som lav utdanning, lite arbeidserfaring, lite sosialt nettverk og helseproblemer enten fysisk eller psykisk. Foreldre med helsemessige utfordringer, særlig rus og psykiatri, kan ha problemer med å prioritere barnas behov i hverdagen. Mange familier har behov for støtte og hjelp, i tillegg til styrking av økonomien for å gi barna bedre levekår. Utenforskap kan være en medvirkende årsak til rus og til vold i hjemmet. Andelen barn med psykiske problemer har økt under pandemien. Det finnes ikke nok behandlingsplasser til å gi disse forsvarlig helsehjelp.

I samtaler med foreldre i lavinntektsgruppen gir disse klart uttrykk for at utfordringene er store både for foreldre og barn. Summen av alle problemene som gjør at familien ikke har nok ressurser til å gi barna en god barndom, kan ødelegge familiene og skape enda større problemer. Det å ikke kunne tilby barna sine en trygg og passende bolig, bo trangt eller i omgivelser som ikke er egnet for barnefamilier, og hyppige flyttinger, skaper utrygghet og skam hos både foreldre og barn. Den sosiale boligpolitikken må på dagsorden i det politiske Norge.

Pandemien har ført til store begrensninger på vårt sosiale liv. Mange har hatt en inntektsnedgang grunnet permitteringer. Aleneforeldreforeningen får daglig høre historier fra aleneforeldre som sliter som følge av høye strømgjeldninger, økte matvarepriser mv., men som har litt for høy inntekt til å få bostøtte og sosialhjelp. Det er i denne situasjonen ekstra viktig å støtte opp om de økonomisk og sosialt svakeste i samfunnet: aleneforeldre, innvandrere, familier med små barn, rusavhengige og psykisk syke. Ingen er tjent med et samfunn hvor forskjellene øker for hvert år. Under valgkampen benyttet statsministeren seg av utsagnet om at det nå er vanlige folk sin tur, men hvem er vanlige folk? Burde det ikke nå være de svakeste sin tur, å styrke disse slik at de blir vanlige folk? Å sørge for at alle familier og barn får tilgang på ressurser for å leve verdige liv nå og i framtiden må være en prioritet for politikerne.

Austrheim tok på vegne av SF til orde for følgende grep:

- La livsoppholdssatsene for stønad til livsopphold samsvare med SIFOs satser.
- Ta strømutgifter ut av livsoppholdssatsene.

- Styrke mulighetene for bostøtte og etableringslån gjennom Husbanken. Tersklene for støtte må ikke være for rigide.
- Senke egenandelstaket på helsetjenester.
- Legge tannhelse inn i egenandelsordningen.
- Øke barnetrygden for barn over 6 år (andre offentlige støtteordninger tar hensyn til at barn koster mer jo eldre de blir).
- Øke tillegget i barnetrygden for aleneforeldre.
- Sørge for tilgang på trygge og egnede boliger for familier og aleneforeldre.
- Øke kapasiteten innen psykisk helse for både foreldre og barn.
- Gratis SFO/AKS (når barnet er 6 år går satsen for barnetrygd ned, samtidig som en må betale mer for SFO/AKS og ev. barnehage).
- Aktivitetskort eller tilsvarende bør være tilgjengelig for alle barn/ungdommer (alle barn og unge må få tilbud om gratis aktivitet).
- Bedre samarbeid mellom instanser som bistår familiene.
- SF ønsker en ny samarbeidsstrategi for barn i lavinntekt som inneholder konkrete forslag og tiltak.

Statssekretær Trine Fagervik takket for nyttige og interessante innlegg. Innspillene og forslagene berører også KD, da man møter disse barna i skolen. Fagervik sa at en oppvekst i lavinntekt øker risikoen for marginalisering og utenforskap. I Hurdalsplattformen slår regjeringen fast at fattigdom skal reduseres, særlig den som rammer barnefamilier. Barne- og familieministeren er opptatt av sårbare barn og unge, herunder barn i lavinntektsfamilier. Regjeringen vil styrke det universelle velferdstilbudet til barn og unge. Familiene må også få økt handlingsrom. Fagervik stilte spørsmål til SF om hva som kan bidra til at flere barn og unge får delta på fritidsaktiviteter, og til å motvirke den negative utviklingen generelt.

Statssekretær Bjørkholt sa at dersom en reduserer sosial ulikhet vil en samtidig redusere den sosiale ulikheten i helse. Regjeringen ønsker at tannhelse skal inn i folketrygden. Regjeringen vil øke egenandelstaket for barn og unge generelt, og opp til 25 år psykisk helse. Psykisk helse er et prioritert område for regjeringen, og barn og unge vil bli prioritert i opptrappingsplanen for psykisk helse.

Statssekretær Vika sa at kriminalitet ofte henger sammen med levekårsutfordringer. Lavterskeltilbud er alene ikke tilstrekkelig, man må også sikre at tjenester og tilbud faktisk når barn og unge i familier med levekårsutfordringer. Tverrfaglig samarbeid er nødvendig.

Statsråden viste til at kommuneøkonomien har betydning for tjenester og lavterskeltilbud, og at kommuneøkonomien er en prioritet for regjeringen. KDD har også ansvar for boligpolitikken.

Statsråden viste til at regjeringen i Hurdalsplattformen har varslet en lavinntektskommisjon, og at AID jobber med mandatet for kommisjonen. Hun sa at hun ønsker innspill til problemstillinger som SF mener det kan være aktuelt at kommisjonen ser på.

Honoratte Muhanz sa at fattigdom som berører barn direkte, skader barna. Dette har ikke bare konsekvenser for barna og deres foreldre, men også samfunnet. En må ha en helhetlig tilnærming til familiens situasjon. Dette krever samarbeid på tvers av sektorer som har ansvar for tjenester til barn og unge. En må også styrke familiene når det gjelder økonomi. Familier med ungdommer trenger en form for kontantstøtte. I ungdomsalderen har barna behov for bl.a. mobil, utstyr til deltakelse i fritidsaktiviteter, og merkeklær, for å ikke skille seg ut fra sine jevnaldrende. Familiene må også få verktøy som setter dem i stand til å håndtere situasjonen. Det er også viktig med holdningsskapende arbeid og at hjelpeapparatet har et bevisst forhold til hvordan en omtaler disse barna. Negative holdninger bryter ned familiene og påfører skam, og fratår foreldrene autoritet. Magne Pedersen sa at det er viktig å tette gap tidlig, fordi utenforskap ofte utvikler seg tidlig og raskt.

Statssekretær Herz spurte hvordan en kan jobbe med holdninger. Muhanz sa at en må øke kompetansen hos ansatte i førstelinjen, også kompetanse når det gjelder flerkulturell forståelse. Økonomi må i større grad inn som tema i skolen. Også kunnskap om at fattigdom er en samfunnsutfordring som kan ramme alle.

Statssekretær Herz stilte spørsmål om hva som kan være alternativ til fritidskort, som ikke er stigmatiserende. Austrheim sa at man må både ha universelle ordninger for alle og tilpassede ordninger som treffer målgruppen. Universelle ordninger bidrar imidlertid ikke til å utjevne forskjeller, da alle får likt og noen da uansett i sum vil sitte igjen med mer. En må finne løsninger som gjør at alle føler at de er med, og unngå stigmatisering. Styrk frivilligheten! Austrheim sa at SF gjerne gir innspill på dette. Muhanz sa at en bør evaluere eksisterende tiltak for å finne ut om tiltak har effekt og om det er noe som en bør endre på. Austrheim sa at foreldre som ikke kan betale kontingent mv. ofte selv må ta kontakt med organisasjonen eller kommunen, og at dette er en terskel og oppleves nedverdiggende.

Statssekretær Bjørkholt sa at regjeringen, som et ledd i folkehelsearbeidet, vil igangsette et skolematprosjekt. Et sunt og godt skolemåltid kan, i tillegg til betydningen for helse og læring, bidra til et fellesskap rundt måltidet. Bjørkholt spurte SF om tiltaket vil treffe denne målgruppen. Austrheim mente at skolemåltid vil være et godt tiltak. Også Muhanz mener det vil være et godt tiltak, da mange sliter med konsentrasjon. Hun sa at SF gjerne kommer med innspill på dette.

Statssekretær Fagervik sa at regjeringen vil beholde barnetrygden som en universell ordning. Hun opplyste om at regjeringen har styrket ordningen med tilskudd til fritidsaktiviteter. Statsråden sa at det var en nyttig runde på universelle ordninger versus målretta tilbud.

6. Eventuelt

Det var ingen saker til eventuelt.

7. Oppsummering og avslutning

Statsråden takket for gode og tydelige innspill. AID skriver referat fra møtet, og videreformidler innspill til departementer som ikke deltok på møtet.

Det er berammet møter i Kontaktutvalget 24. mai og 18. oktober. Statsråden ønsker å ha tillitsreformen i offentlig sektor som tema på et møte i Kontaktutvalget. Arbeids- og velferdsdirektoratet er i tildelingsbrevet for 2022 bedt om å lage en plan for arbeidet. Mål- og styringsparametre på alle nivåer skal gjennomgås med sikte på å gi rom for at de ansatte kan utnytte sin faglighet og kompetanse i møte med brukerne. Det er også et spørsmål om hvor vedtaksmyndigheten skal ligge. Statsråden ønsker innspill fra SF til reformen med utgangspunkt i deres erfaringer med NAV.

Statsråden viste til at SF har flere innspill som gjelder bolig, og at det kan være aktuelt å sette opp bolig som tema på et senere møte. SF spiller også inn ønsker om temaer for kommende møter i utvalget.

Lothe takket på vegne av SF for et godt møte, og bred politisk deltakelse.